

Wegwijzer in een

De puberteit is het niemandsland tussen kindertijd en volwassenheid. Zoek daar maar eens richting als je jong bent. Moes Wagenaar helpt.

Toon Mesman

Enschede

Pubers zijn wel eens het noorden kwijt. Moes Wagenaar is er om hun kompas te ijken. Dat doet ze met Over Doelen en Dromen, haar project voor tweede- en derdeklassers in het voortgezet onderwijs. Dat jongeren hun 'hele ik' veilig mee naar school kunnen nemen en met open blik de toekomst beschouwen. Met de aantekening dat de toekomst morgen kan zijn, of volgend jaar, over tien jaar of ooit. Hun 'hele ik' klinkt gespleten, dat is het ook wel vanwege de invloed van de sociale media.

Glimlach

Jongeren laten op de sociale media vaak alleen hun goede kant zien, alleen de glimlach, alsof het leven een feest is. Wagenaar: „De slechte kant negeren ze liever als het even kan. Het is verleidelijk voor ze om een deel van zichzelf thuis te laten. Het leven van je vrienden is perfect, dus jouw leven is perfect. Anders ben je maar een sukkel. Dat kan doorbroken worden door er af en toe in de klas over te praten. Dat merkten we vorig jaar al bij de pilot van ons project. Er zijn kinderen in tranen uitgebarsten.

Zoals kinderen die vroeger werden gepest en nu het hoogste woord voeren zijn. Niet dat het een vreselijk groot probleem is, maar er zijn kinderen die tussen wal en schip vallen.” En dan ge-

beuren er ongelukken. Volgens Wagenaar bij kinderen die hun klasgenoten niet vertrouwen en thuis niets kwijt kunnen. Of denken te kunnen. Ze vertelt van een interview met een meisje uit een meer dan keurig gezin dat alles op orde had. „Het hield haar problemen voor zich, bang dat ze haar ouders zou afvallen. Ze dacht dat ze niet mocht falen van haar hoogopgeleide vader en moeder. Haar beeld bleek niet te kloppen.”

Levenskunst

Over Doelen en Dromen kiemde tijdens het stadsdichterschap van Moes Wagenaar. Ze schreef elke maand een portretgedicht van een Enschedeër. Trouwe lezers herinneren zich vast de serie die in 2011 en 2012 in de krant stond. Ze wilde de levenskunst van stadsgenoten voor het voetlicht brengen, gekoppeld aan de actualiteit. „Ik wilde meer dan alleen verhalen vertellen. Ik wilde laten zien hoe integer gedrag ook samenhangt met een mooie maatschappij.” Met poëzie

is dat best lastig over te brengen, zegt ze nu, omdat die vrij ontoegankelijk is. Vandaar dat ze, stadsdichter-af, op het thema voortborduurde als theatermaker. Theater is behapbaarder.

Wagenaar kwam als vanzelf bij het onderwijs uit. Daar waar jongeren hun plek in de wereld

nog moeten vinden. Hoe ze zich verhouden tot volwassenen en zich de vraag stellen: hoe wil ik zelf volwassen worden? Ze had zo al een idee van haar project toen ze onverwacht de zorg over een

Het leven van je vrienden is perfect, dus jouw leven is perfect

— Moes Wagenaar

kompas voor jongeren die worstelen met sociale veiligheid

rare wereld

pleegdochter van 16 kreeg. Ze spreekt van een verdiepingsslag. Haar pleegdochter vertelde hoe het er op school en bij de jeugd aan toe ging. Zij had ook de donkere kant meegemaakt. Haar pleegdochter is de inspiratiebron voor de monoloog in het theaterstuk waarmee Over Doelen en Dromen eindigt.

Praten met elkaar en luisteren, het lijkt zo normaal maar is op school toch een ondergeschoven kindje. Middelbare scholen zijn vakgericht met weinig ruimte voor huilonderwerpen. Docenten willen nogal eens een verdedigingswal opwerpen. Wagenaar tekende een opmerking van een mentor op: 'Ik hoor wel eens dat jongeren worden gepest op sociale media, maar dat is niet onder schooltijd, dus dan is het toch niet de taak van de school om daar wat aan te doen?' Ter vergoelijking: „Het is geen makkelijke doelgroep en ze zijn er niet voor opgeleid. Het zijn pubers die de grenzen opzoeken.”

Over Doelen en Dromen rust op twee pijlers: pubers moeten zich op hun gemak voelen in de klas. Wagenaar noemt het sociale veiligheid. Ze brengt haar lessen van de portretgedichten in praktijk.

Toekomst

En dan is er de toekomstverwachting. Waar ga je naartoe en wat wil je worden behalve rijk. Daarvoor werkt ze samen met de UT, afdeling psychologie. Het heet futuring, ofwel de toekomst verbeelden. Moes Wagenaar: „Die toekomst kan ook morgen zijn. Dat ze weten dat ze zelf een stem hebben in hoe de toekomst eruit komt te

zien.” Het is niet van 'Ik hoop dat mijn opa volgend jaar nog leeft', maar 'ik ben van plan nog leuke dingen te doen met mijn vrienden'. Of: 'Ik word gepest en ik wil niet meer gepest worden'. En: 'Ik zit tot heel laat op mijn mobiel. Mijn ouders zeggen er niets van. Toch wil ik dat veranderen.'

Moes Wagenaar is in 1981 geboren in Enschede. Ze studeerde wijsbegeerte van wetenschap, technologie en samenleving aan de UT en is filosoof. Ze is even minder van de wetenschap en meer van de maatschappij. „Ik kijk naar sociale processen. Waarom gaat het niet zoals het moet gaan en hoe kan dat omgebogen worden. En welke rol kan verbeelding daarin spelen.”

Volwassenen

Interessant voor 13- en 14-jarigen die zich afvragen wat ze moeten doen. „We hebben de volwassen wereld soms raar ingericht. Als je jong bent weet je dat er iets niet klopt. Maar ze zitten ook met de vraag waarom bijvoorbeeld een docent schreeuwt in de klas. Waarom doet hij dat? Volwassenen liegen ook vaak. Een kind merkt dat.” Dan kun je de reactie verwachten dat een kind zegt dat hij het zelf wel uitzoekt en zich afzet tegen de gevestigde orde. „Het zou dan wel handig zijn als er een paar verstandige volwassenen in de buurt zijn. Volwassenen die zeggen: die volwassenen doen het niet zo goed. Het zou mooi zijn als het leerkrachten zijn die het moreel kompas van de pubers ijkten.”

■ overdoelenendromen.nl

◀ Moes Wagenaar: „Ik kijk naar sociale processen. Waarom gaat het niet zoals het moet gaan en hoe kan dat omgebogen worden.” FOTO ANNINA ROMITA

